

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

fahs

Medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund

NUMMER 4 NOVEMBER 2014 28. ÅRGANG

Nyt fra bestyrelsen

fahs

Kære medlemmer

Først et **S.O.S.:**

For at kunne lave et medlemsblad hvert kvartal, skal vi jo have noget stof at bringe. Derfor beder vi til, at medlemmer og andre vil hjælpe os med at skaffe tekster. Det behøver ikke at være voldsomt faglige indslag. Almindelige hverdagsberetninger er ofte meget underholdende. Som eksempel bringer vi denne gang et udsnit af nogle erindringer, som en bondekarl har fortalt til en arkivar i Skibby.

Kom endelig med noget — og også gerne med et par billeder.

Kontingent:

For at sikre sig stemmeret ved generalforsamlingen i marts, skal man have betalt kontingent senest ved dennes begyndelse. For at ikke nogen skal komme i tidnød, hvis opkrævningen som hidtil først udsendes sammen med indkaldelsen, får I allerede nu i november opkrævning på kr. 200 for en husstand i 2015, dog 250 for firma/institution.

På bestyrelsens vegne
Niels Nielsen

Forsiden: Frederiksborg slot

Kontingent indbetaling: Nordea,
Registreringsnummer: 2670
Kontonummer: 4374709599

FAHS

Medlemsblad for Frederiksborg Amts
Historiske Samfund

Tryk: Nofoprint

Tilrettelæggelse og layout (ansvh.):

Niels Nielsen, Torben Bill-Jessen

FAHS udkommer 4 gange årligt,
februar, april, august, november.

Artikler sendes til redaktøren.

Bestyrelsen:

Niels Nielsen (formand/redaktør)

Margrethe Krogh (næstformand)

Anders Alsløv (kasserer)

Verner Bylov Larsen (sekretær)

Susan Johnsen

Merete Gotthardt

Jens Olsen

Kontakt til foreningen:

Niels Nielsen

Lærkevej 6, 4050 Skibby

E-mail: niels.nielsen@e-posthus.dk

Tlf.: 47 52 84 08

Vedr.: Medlemskab: Kontakt:

margrethekrogh@gmail.com

På **www.fahs.dk** finder man bl.a. opdaterede oplysninger om udflugter og foredrag.

Desuden registeret til årbøgerne 1906-2000 samt en oversigt over de ældre årbøger, som foreningen stadig har til salg ved henvendelse til Niels Nielsen.

Skattejagt i Kongernes Nordsjælland

Af Martin & Julie Reich

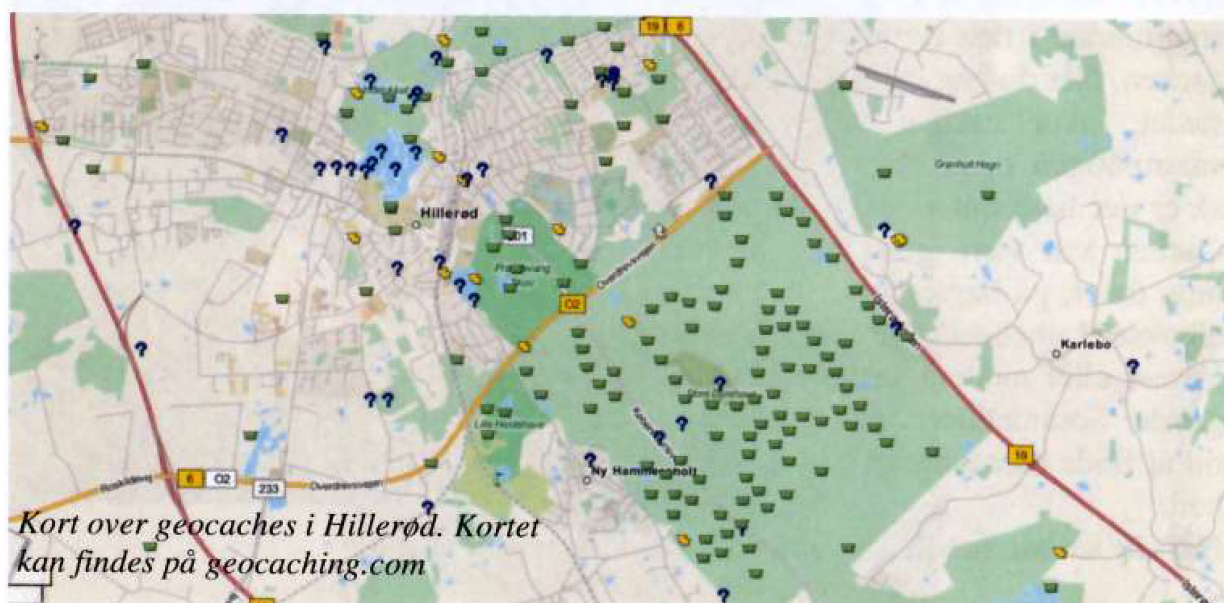
Geocaching er en skattejagt i den virkelige verden. Det er udviklet i USA og består af "skatte", små æsker, som man ved hjælp af en gps eller en smartphone kan finde frem til. Det er en rigtig sjov måde at få børn og voksne ud i naturen. Man vælger selv det område, man vil besøge f.eks. Barokhaven og Indelukket ved Frederiksborg Slot, og så går den vilde jagt. Der går sport i det, og børn fra 4-års alderen sammen med voksne eller større børn kan deltage. Man glemmer helt tiden på jagt efter "skattene". Ofte går jagten ind i bevoksningen, så godt fodtøj anbefales.

"Sporten" geocaching består i, at en person gemmer en skat (cache i fagsprog) et sted og offentliggør koordinaterne og beskrivelse af stedet på

geocaching.com. Her beskrives også størrelsen af cachen samt hvor vanskelig terrænet omkring cachen er. Der er gemt caches overalt i hele verden, også i Danmark, lige fra afsides steder midt inde i Gribskov, til centrum af byer. Cachen er typisk en vandtæt beholder i varierende størrelse, som indeholder en logbog, en blyant og forskellige former for små "gaver". Ideen er så at finde cachen med hjælp fra en gps eller smartphone. Alle, der finder cachen, skriver så deres navn og datoen i logbogen, der ligger i cachen. Det er ikke altid, at der er en blyant, så tag hellere en med hjemmefra, så er du sikker på, at du kan skrive i logbogen.

Kom godt i gang (via smartphone)

Det første, du skal gøre for at komme i gang med geocaching, er, at downloa-

Cache-beholderen kan være i forskellig størrelse. Her er den mikro og magnetisk.

de appen Geocaching til din smartphone og oprette en gratis bruger. Når du åbner appen, finder den selv caches i nærheden af dig. Du vælger en cach, trykker start, og så følger du bare din smartphone i den rigtige retning mod cachen. Når du begynder at nærme dig stedet, hvor cachen er gemt, gør smartphonen opmærksom på det, og så er det bare om at begynde at lede. Cachen kan være gemt alle steder, i hule træer, på bagsiden af magnetiske elbokse, i ubeboede fuglekasser, oppe i træer eller mellem stenene i et stengærde. Sommetider kan det tage lang tid at finde en cache, så hav tålmodighed.

Når du så har fundet cachen, skal du

skrive dit navn og datoen, du besøgte cachen i logbogen. Derefter kan du lægge en lille ting i cachen og tage en ny ting med hjem (Husk at tingen du lægger, skal have højere værdi, end tingen du tager) Når du så kommer hjem, skal du "logge" dit besøg på geocaching.com. Her kan du skrive, om du har fundet den eller ikke har, og på den måde ved cach-ejeren, at du har været der.

For at legen hele tiden skal udvikle sig, er det en god ide også selv at lægge caches ud. Det er meget nemt. Du kan både lægge enkelte caches ud, eller du kan lave serier med mange af de samme slags caches. Hvis du vil lægge en cach ud, kan du læse mere på geocaching.com.

En heldig geocacher

Der er forskellige typer af "geocachere". Der er dem, der en gang i mellem går en tur, og finder en cach på vejen. Og så er der dem, der går op i Geocaching med liv og sjæl, der efter arbejde tager ud på en tur og finder 91 caches, og på den måde bliver en af de brugere der har fundet over 9000 caches.

Logbogen udfyldes

DAGENS FLUE

"Muligvis sker der en del i vore dage, men jeg er nu ikke nået længere end til 1319!".

De franske kriggrave i Helsingør

Af Charlotte Fenger

Gravmonumentet

På Helsingør Kirkegård findes et gravmonument med en helt speciel historie. Det ligger på kirkegårdens højeste punkt i den sydlige del af kirkegården op mod Askefællesgraven tæt ved Rosenhøjvej. Gravstedet er af en anelig størrelse, og den seks meter høje obelisk rager godt op. En 1½ meter høj ringmur omkranser monumentet og er

sat af bornholmske, k røde sandsten, ligesom fliserne omkring den. Obelisk er udført i en fin og sjælden nordfransk sandsten, og de grå gravplader er af svensk kalksten. Monumentet er udført af stenhuggermester Carl Scheller i København, og den verdenskendte landskabsgartner G. N. Brandt har stået for havearkitekturen omkring monumentet. Det hele er tegnet af arkitekt Poul Holsøe.

På obelisk står skrevet på fransk og dansk: "Her hviler 40 franske soldater, døde på denne venligt sindede jord under deres hjemrejse fra fangenskab i 1918-1919,

uden at kunne nå hjem til deres sejrri-ge fædreland - dette monument er rejst af danske venner i 1920, det år, da Dannebrog på ny vajede i Sønderjylland". Inden for muren er der gravplader med indhuggede navne på hver af de 40 soldater. Bagest i muren er indsat en mindeplade over en dansk ung læge, Erik Uttenreitter, som døde d. 22. januar 1919. Han blev smittet med

den spanske syge, mens han passede de franske soldater. På mindepladen står: "Au Chevet des Français", oversat til dansk: "Han døde ved deres hovedgærde". På gravstedets østlige side ses en høj flagstang med det franske flag.

Krigsfanger fra Første Verdenskrig

Første Verdenskrig blev afsluttet med en våbenstilstand d. 11. november 1918. En del flygtninge kom allerede under krigen, som foregik ikke så langt fra Danmarks grænser. Men noget helt andet var de mange tusinde krigsfanger, som havde været med i skyttegravskrige og nu opholdt sig i tyske lejre. De skulle hjemsendes til de lande, de kom fra. Der var mange nationaliteter: russere, franskmænd, englændere, amerikanere, belgiere, serbere og italienere. Hjemsendelsen skulle foregå via Danmark, da de tyske veje var så ødelagte efter krigen, at de slet ikke kunne bruges til formålet. Opsamling fra de tyske krigsfangelejer foregik fra havne i det nordlige Østtyskland. Krigsfangerne blev sejlet til København med danske og norske færger og indkvarteret i militærlejre, indtil der kunne skaffes transport til deres hjemland. På grund af det anselige antal krigsfanger, blev der hurtigt fyldt i København.

Krigsfanger i Helsingør

Helsingør blev et alternativ til indkvartering af krigsfanger fra Første Verdenskrig på grund af Horserødlej-

ren. I begyndelsen af december 1918 var Horserød klar til at modtage de første menige soldater. Officerer indkvarteredes på Hotel Marienlyst. En komité var i hast blevet dannet til at forestå en festlig modtagelse af "de franske, evt. engelske krigsfanger". Begivenheden blev omtalt i Helsingør Avis.

Det første hold franske krigsfanger på omkring 1200 mand "af alle våbenarter" blev modtaget d. 07. december 1918 under stor højtidelighed med flag overalt, en modtagelseskomité, regimentsmusik og et væld af mennesker, der havde samlet sig ved Kronborg og i gaderne for at byde krigsfangerne velkommen og hædre dem. Soldaterne var mellem 25 og 40 år og så ganske velnærede ud, da de havde modtaget fødevarer hjemmefra. Nogenlunde velklædte var de også, og stort set alle havde fodtøj på. Nogle få var iført kludsko. De menige, officererne og underofficererne omgikkes på kammeratlig fod. Officererne blev indlogeret på Marienlyst, og de menige travede til Horserødlejren, fulgt af regimentsmusik.

Flere hold krigsfanger ankom d. 30. december 1918, hvoraf sidste hold udover franskmænd også omfattede belgiere og amerikanere. Krigsfangerne modtoges i hold og hjemsendtes efterhånden, som muligheden opstod. Nye hold kom til, andre blev hjemsendt imens. På den måde lykkedes det at indkvartere hen imod 2000 krigsfanger i Helsingør i løbet af et

tidsrum på knap et par måneder.

”Den spanske syge”

I denne tid herskede ”Den spanske syge”, en influenza, som satte sig på lungerne. Den voldsomme epidemi nåede netop i denne tid sit højdepunkt. Blandt de ankomne krigsfanger var også syge og sårede, der i deres svækkede tilstand i sagens natur var særligt udsatte. De syge blev indlagt på daværende infirmerihospital, tidligere ”Lundegården” på Claessensvej. Flere døde under indkvarteringen. De franske officerer, der var installeret på Marienlyst, blev fulgt særlig opmærksomt.

Dødsfald og begravelser

Der var god grund til at holde øje med

de franske officerer, for tre døde. Begravelsen foregik i et forrygende vejr med storm og regn, ledsaget af et stort sørgeoptog. I dette deltog en stor kreds af franske, belgiske og engelske kammerater, den franske gesandt med medlemmer af delegationen, embedsmænd fra Helsingør by med borgmesteren i spidsen, officerer fra 2. regiment på Kronborg, modtagelseskomitéens medlemmer samt bestyrelsen for Sønderjysk Forening. Under indkvarteringen ved Helsingør døde endnu seks franske soldater og blev begravet under lignende ceremonier. De fleste krigsfanger, som ikke overlevede, døde i januar 1919.

Hjemsendelse af krigsfanger

Hjemsendelse af de første krigsfanger

begyndte i januar 1919 samtidig med, at der blev modtaget nye hold. De sidste krigsfanger, 600 franskmænd, italienerne og serbere, afrejste d. 21. januar med et særtog fra Helsingør Station. Afskeden, der blev ledsaget af musik med nationalmelodier, var både højtidelig og følelsesfuld. Efter et par måneders flygtningestrømme blev der lidt tomt i byen. Selvom man ikke kunne byde på så meget materielt, er der ingen tvivl om, at den gode behandling betød meget for soldaterne. En bekræftelse af dette var de positive rygter, der blev spredt vidt omkring i udlandet.

Indvielsen af de franske krigergrave

”Komitéen for franske krigsfangers modtagelse i Helsingør” tilbød at købe og vedligeholde de ni franske soldaters gravsteder. Fra højere instans udtryktes et ønske om, at alle franske soldater, der var døde undervejs til og under opholdet i Danmark, kom til at hvile på ét sted. Komitéen svarede, at ”det ville være dem en ære at stille det fornødne areal til 60 grave til disposition og tilbød også at vedligeholde denne kæmpegrav”. Tilbuddet skabte naturligvis et stort behov for penge, og en indsamling begyndte. På grund af stor velvilje lykkedes det at rejse den fornødne sum.

I 50-året for den franske republiks oprettelse og på 2-års dagen for våbenstilstanden i verdenskrigen, torsdag d. 11. november 1920, afsløredes ”Det franske Kriegermonument på Hel-

singør Kirkegård” under stor højtidelighed.

På 92-års-dagen for våbenstilstanden for Første Verdenskrig afholdtes d. 11. november 2010 en mindehøjtidelighed med repræsentanter for De Allieredes Danske Våbenfæller og repræsentanter for den franske ambassade. I 1887 blev en fransk komité, ”Le Souvenir Français”, oprettet med henblik på vedligeholdelse af franske krigergrave. I 1921 blev der oprettet en tilsvarende dansk, og medlemmer fra denne lokale komité deltog ligeledes i højtideligheden.

Artiklen er en af de ca. 2000 artikler, som findes i Helsingør Leksikon, og den trykkes her med tilladelse fra forfatteren.

Helsingør Leksikon –

www.helsingorleksikon.dk – er en hurtig indgang til lokalhistorien om Helsingør Kommune.

I leksikonet finder du artikler om byens gader, familier, kommunale virksomheder, seværdigheder, skulpturer og meget mere, skrevet af lokalhistorikere, museumsfolk og almindelige borgere. Helsingør Leksikon er en såkaldt wiki – dvs. en hjemmeside, hvor enhver med pc og adgang til internettet kan skrive og vedligeholde sider.

Alle kan således bidrage til leksikonet med tekster og fotos eller føje oplysninger til de tekster, der findes i forvejen.

Toves tryllering – made in Germany?

Af Peter Gotthardt

De fleste har nok på et tidspunkt læst eller hørt om sagnet om Valdemar Atterdag (1320? - 1375) og hans elskerinde Tove, og ved måske også, at mange af romantikkens digtere har benyttet stoffet på forskellig vis. Digterne kendte sagnet fra Thieles 'Danske Folkesagn' (1818-23) i den udformning, han havde givet stoffet.

Men selve beretningen er naturligvis ældre. Den ældste kendte danske version af sagnet er nedskrevet omkring 1586 af præsten Christiern Nielsen Brun (1541 – 1592). I forkortet gengivelse lyder den således:

'Den sidste kong Voldemar her var i riget, han havde en dronning. Hun havde ... noget ... hængt på sin hals, som uden tvivl har været trolddom, at han elskede hende så inderligen, at han aldrig kunne tage øjnene fra hende. Så døde hun da ... men beholdt dog det troldskab. ... Deraf kom, at han kunne ikke for kærlighed få sig til at lade hende begrave, men lod hende føre med sig ... i en kiste, og lod samme døde lig bevåge hver nat.' En af tjenerne åbner kisten og fandt 'noget der hængte om hendes hals i en liden klud ... Det tog han af halsen og gemte. ... Kongen ... bad straks sine tjenere, at de skulle tage den arme dødning ... og lade den komme til jorden. Men siden derefter fik han så stor vilje til denne

samme karl, at han altid skulle være hos ham som livknægt.

Men denne arme karl ... ville så gerne af med den ære. ... Han mente, at den tingest voldte det, som han havde fået af førnævnte døde lig. ... Så kom han da med kongen engang til det sted, som Gurre står på, og det sted var da et uføre. Der ... trykte han den samme tingest ned i skarnet og dyndet.

Efter den dag fik kongen så stor lyst til samme sted, at han ... ville bygge der et slot. ... Kong Valdemar ... fik til det slot slig en lyst og vilje, at den tid han skulle dø, sagde han af galskab, at ville Gud lade ham have Vordingborg og Gurre, da ville han lade ham have himmelen. Deraf kom det nu, at han går igen (som folk nu siger almindelig) og blæser manganen gang om nattetid i et horn, som han ville jage efter dyr.'

Hvem er Tove?

Man bemærker, at tryllemidlet i denne version af sagnet tilsyneladende ikke er en ring, at kvinden er dronning, og at hun ikke har noget navn.

Et navn fik hun i løbet af 1600-tallet, da sagnet blev kombineret med den såkaldte Tove-vise. Visen handlede oprindeligt om Valdemar den Store og hans frille Tove, som den jaloux dron-

Kejser Karl ved sin hustrus lig. Malet 1857 af den tyske kunstner Adolph Ehrhardt (1813 – 1899)

ning lader aflive. I omdigtet form kom visen til at handle om Valdemar Atterdag, og den kunne bruges som optakt til trylleringssagnet, som fx adelskvinden Mette Gjøe gjorde i 1663.

Sådan fik kvinden navnet Tove, og ikke mindst fik hendes død en dramatisk årsag.

Med Tove i rollen som kongens elskede optræder sagnet flere gange i 1700-tallet. Tryllemidlet kan både være en ring, en seddel (underforstået med en magisk formel) eller blot 'et Stykke Hexeri'. Flere af forfatterne spekulerer

over en mulig historisk baggrund for sagnet, men det er rent gætterier. Bortset fra kongens tilknytning til Gurre er beretningen fri fantasi.

På grundlag af disse skriftlige kilder dannede Thiele sin version af sagnet, der som nævnt inspirerede 1800-tallets digtere. Deres brug af stoffet kan man bl.a. læse om i Thomas Larsens artikel 'Gurre' i FAHS bladet 2009 nr. 3.

I 1586 omtaler Christiern Nielsen Brun sagnet som noget "jeg har fået fortalt". Beretningen er altså ældre.

Men hvor stammer beretningen fra? Og hvorfor blev den knyttet til Valdemar Atterdag?

Kejser Karls kærlighed

Et muligt svar kan man få ved at vende blikket mod Tyskland. Her finder man et sagn, der i alle væsentlige træk er det samme som det danske, blot med den tysk-romerske kejser Karl den Store (747? - 814) i hovedrollen.

De første kendte versioner af sagnet optræder i begyndelsen af 1300-tallet, blandt andet hos den italienske digter Petrarca. Da han i 1333 besøgte den gamle kejserby Aachen, fortalte præsterne ved domkirken ham en beretning, som de selv anså for at være sand. Vi kender beretningen, fordi Petrarca gengav den i et bevaret brev. Beretningen lyder velkendt: Karl er helt opslugt af sin elskerinde, og selv efter hendes død vil han ikke slippe liget, før nogen fjerner en tryllering fra det. Denne person bliver nu genstand for kejserens hengivenhed og smider derfor ringen i en sø ved Aachen. Karl kaster derefter hele sin kærlighed på stedet og får opført et slot, hvor han tilbringer resten af sine dage og ønsker at blive begravet.

Forskellige versioner af dette sagn dukker jævnligt op i de følgende århundreder, enten med en dronning eller en elskerinde, og er stadig vidt udbredt i Tyskland.

Et sagn på vandring

De tyske og de danske versioner af sagnet har så mange træk tilfælles, at der må være en sammenhæng. Der er tale om et såkaldt vandresagn – en beretning, der vandrer fra sted til sted og omformes efter de lokale forhold. Det er en nærliggende mulighed, at det tyske sagn på et tidspunkt i 1400- eller 1500-tallet er kommet til Danmark – samme vej som Rostocker-øllet, de nedertyske låneord, den lutherske lære og de mange andre 'importvarer', vi har fået fra Tyskland.

I Danmark er sagnet så blevet knyttet til Valdemar Atterdag. Han er en såkaldt sagn-magnet – en markant person, som folkefantasierne gerne beskæftiger sig med, ligesom det senere er tilfældet med Christian IV. Valdemars magisk betingede kærlighed til Gurre kunne så bruges som forklaring på, at han efter døden må anføre den vilde jagt. Det kan nemlig udmærket tænkes, at sagnet om kongens vilde jagt er en selvstændig tradition, der først senere knyttes til trylleringssagnet. Men det er en anden historie.

Hvis trylleringssagnet som her beskrevet stammer fra Tyskland, kan det ses som endnu et eksempel på, hvordan impulser udefra omformes og bliver en del af det danske arvegods.

Arkivet i Skibby indsamler erindringer fra lokale beboere.

Her er et lille smagsprøve fra en af de mere barske:

Arno Petersen (1917—1989)
fortæller til *Grethe Andersen* 1988.

”Biegrafen”

Bedstefar og bedstemor de passede jo kirkegården. De hed Christiane og Hans (Pæ'sen). Hvis vi havde været inde på kirkegården og arbejde, så kunne ”den gamle” være i ”spendier”-hjørnet og sige: ”Du skal vel ha' 50 øre, så du kan komme i 'biegrafen' ”. Han sagde ikke biografen. 50 øre, det var jo mange penge. Man kom jo ikke så tit i biografen

dengang. Det kostede 50 øre, må du regne med, at komme i biegrafen, som den gamle han sagde.

Så kan jeg huske, jeg på et tidspunkt kom til at rive billetter af deroppe, når man går ind i gangen. Men der var ikke noget med at gå i biegrafen; det var sgu' hjem, når det var klaret. Jeg fik ikke lov at se forestillingen. Det, jeg tjente, skulle jeg bare aflevere derhjemme - jo, jo! Hvis det var Fyrtårnet og Bivognen eller sådan noget, kunne det ske, jeg fik en gratis billet. Når klokken var hen ad halv ni, så var folk kommet ind.

Jeg kunne sgu' godt være kommet ind, hvis jeg selv betalte, forstår du, for jeg kørte med regninger for Bjergmark, da han boede ovre på hjørnet [af Selsøvej og Hovedgaden]. En øre pr. regning fik jeg; og jeg kørte hele Horns Herred rundt for en øre stykket, også til Karleby.

”Cykelsmed”

Jeg havde ikke en cykel selv; det var en jeg lånte. Men så fik jeg en selv, for jeg var nede hos Laursen og hjalp ham, da han havde cykelværksted. Da han blev gift med Tilde, startede han det. Og så fik jeg lært at lappe en cykel og sætte en kæde på. Han købte cykler på politiets hittegoodsauktioner; så stod vi der og lavede cykler om vinteren. Så fik jeg sgu' en om foråret, ovnlakeret, den var fand'me som ny. Fyrretyve kroner kostede sådan én dengang. Da jeg kom hjem med den, satte den gamle den ind i udhuset, og

så blev nøglen drejet. Den var ikke nødvendig. ”Bare du bare skal ud og pisse, så skal du ha' *den* mellem benene”, sagde han. Jeg skulle ikke ligge og køre rundt på den.

Så gik jeg ned hos Laursen og sagde selvfølgelig, at jeg måtte ikke ha' den cykel. Så kom han sgu' op til den gamle, og så kan du fanden ed'me tro, at Hans Pæ'sen kom til at lukke op igen. ”Den står jo ikke dig i vejen, og cyklen er fanden ed'me min. Og at så drengen får lov at køre på den, rager ikke dig”, sagde Laursen. Da var jeg vel 10-11 år. Jeg skulle fanden ed'me ikke cykle. Jeg kunne låne en gammel damecykel oppe hos smeden; det var den, jeg lærte at køre på.

Bedstefar døde, og så fik jeg værge

Da jeg kom ud af skolen, lavede jeg sådan set ikke noget. Det var meningen, jeg skulle have været i lære som maskinarbejder, men så døde bedstefar jo. Så var det, jeg kom under værge. Rasmus Andersen [i Bonderup, sognerådsformand] var værge for mig. Det var Jens Andersen ovre i Biltris, der ordnede det dengang; han var jo sognerådsformand. Mor boede jo i Gershøj. Ja, det var mor af navn, men sgu' ikke af gavn. Hun hed Clara. Forstanderen oppe på Hjemmet [Skibbyhøj] sagde: ”Vi må hellere snakke med drengens mor”. Han kendte dem jo. Næh, hun kunne ikke have mig. Og Valdemar Knudsen, min mors mand, han var mere far, end hun var mor. Og han havde jo slet ikke noget med mig

at gøre, vel. Han sagde: ”Var det min dreng, var han ikke kommet under værgerådet. Det havde han satan ras'me ikke”.

Skibbyhøj. I daglig tale blot ”Hjemmet” eller ”Drengehjemmet”. Har været optagelseshjem for drenge med belastet baggrund. De arbejdede i gartneriet og på gården Kristinelund. En tid var der privatskole; i dag er der socialpsykiatrisk bo- og behandlingstilbud.

Ud at tjene, men føj for et sted

Så kom jeg ud og tjene på en stor gård i nærheden af Skibby, og det var noget lort. I starten ville Rasmus Andersen ikke tro mig, når jeg kom ned og sagde, at jeg havde fået et par på snotten; så havde jeg nok været storsnudet. Men det var jo løgn. Så kan jeg huske, jeg kom der ned engang – og det var sgu' det, der slog hovedet på sømmet. Det var om efteråret oktober-november, vi skulle i hvert fald til at arbejde inde. Og jeg fik ikke en krone. Hverken mig eller min bedstemor anede, at jeg skulle ha' penge. Jeg skulle have 5 kr. om ugen til at holde mig selv ren, som det hed. Det havde jeg aldrig fået. Så var jeg nede hos Rasmus og sagde til ham, at sådan og sådan var det. Så sagde han til mig, at undertøj og gummistøvler og sådan noget kunne jeg få. Han ringede bare op til Lemming og sagde, at jeg kom og fik det og det, ikke. ”Men kludesko, det kan du sgu' selv købe”, sagde han. De kostede 75 øre. Men det kun-

ne jo ikke hjælpe noget, når ikke jeg havde 75 øre. "Hvor gør du af dine penge?" sagde han. "Mine penge!? Jeg har ikke nogen penge, Rasmus Andersen", sagde jeg. "Det er jo løgn", sagde han, og så tog han fat i mig sådan her! "Hvad bruger du dine penge til?" Så sagde hans kone, Marie: "Jeg kan se på Arno, at han lyver ikke". Det begyndte jo at trække her [i øjnene]. Så ska' du bare se, så vendte Rasmus fand'me om. Så sagde han: "Hvad fanden! Har du ikke fået nogle penge?" "Næh!" "Ja, du skal have 20 kr. om måneden". "Ja, men det har jeg ikke fået". Så ind og fat i telefonen. "Jaeh", sagde så denne her møgbonde; det skulle jeg så ha' til november, for så var det en samlet skilling. Men det var jo løgn, jeg skulle ikke have dem. Jeg fik dem ikke. Nej, Gu' gjorde jeg ej. Jeg ville ikke gå ned og klage. Jeg fik sgu' tæsk nok i forvejen.

Heldigvis var der også andet tyende på gården

På gården tjente også en, der hed Valdemar, en bror til Kløkker-Kaj, og så var der en, der hed Hans, en fodermester, og så mig, sagde hunden. Det gik

fint, da vi gik der alene. Men da så gårdmandens søn kom hjem fra "soldaten" den 29. oktober, så rejste Valdemar Møller. Han gik og var lidt halvforlovet med gårdmandens datter, men det var jo heller ikke fint nok, vel. Så var der sgu' ikke til at være der. Den gamle sagde, du skal gøre sådan og sådan; og sønnen sagde: "Næh, jeg skal nok bestemme, hvad du skal lave". Man sad lige som en lus mellem to negle, ikke. Hvad fa'en skulle man sige. Ja, havde jeg ikke fået tæsk før, så fik jeg kraft ed'me, mens jeg var der ude.

Jeg kan huske, at dengang jeg havde været nede hos Rasmus, og jeg kom tilbage, spurgte gårdmanden, om jeg havde været nede og sladre. "Næh, det havde jeg ikke", sagde jeg så. "Jeg vidste jo ikke, jeg kunne gå ind til Dem (jeg sagde "De" til ham), hvis jeg skulle ha' et par øre". Han stod et trappetrin højere oppe. Han "smurte" mig sat'me sådan én, så jeg røg baglæns ud i gården. Og så kunne jeg gå i seng. "For ellers har vi steder, hvor vi kan anbringe sådan en "prygel" som dig".

Foredrag: Skole i 200 år

Ved **Anne Marie Jørgensen**

Arkivar ved Slangerup og Frederikssund lokalarkiver

Lørdag den 29. november 2014 kl. 14.00

I Kedelhuset, Christiansgade 5, Hillerød

I 1814 blev det ved lov bestemt, at alle børn i landet skulle undervises i offentlige skoler. Der havde tidligere mange steder været oprettet skoler for almen, hvor rytterskolerne nok er de mest kendte. Men det var slet ikke alle børn, der fik mulighed eller lov til at lære at læse, skrive og regne. I 1814 blev der indført tvungen skolegang, så man kunne højne uddannelsesniveaet i hele landet.

Anne Marie Jørgensen vil give os et overblik over de sidste 200 års skoleliv.

Mødelokalet er i stueplan og handicapegnet.

Deltagerantallet er begrænset. Prisen pr. person er 40 kr.

Tilmelding til Niels L. Nielsen på niels.nielsen@e-posthus.dk eller tlf. 4752 8408 senest tirsdag den 25. november.